

Osallisuus vahvasti esillä Rinteen hallitusohjelmassa

Antti Rinteen hallituksen ohjelmassa *Osallistava ja osaava Suomi sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta* uskalletaan tarttua vaikeasti ratkaistaviin ongelmiin, kuten ilmastonmuutokseen, monimuotoistuvaan eriarvoisuuteen, ylisukupolvisen köyhyyteen ja syrjäytymiseen sekä demokratian ongelmiin.

Osallisuus mainitaan 3.6.2019 hyväksytyssä ohjelmassa noin 30 kertaa. Edellisen hallituksen ohjelmassa se esiintyy kaksi kertaa ja sitä edeltävän hallituksen ohjelmassa yhdeksän kertaa.

[Rinteen hallitusohjelma valtioneuvoston verkkosivuilla \(Vnk.fi\)](#)

Uutta poliittista kulttuuria etsien

Osallisuus ymmärretään Rinteen hallitusohjelmassa dynaamisena hyvinvoinnin sosiaalisena tekijänä. Osallisuuden lisäksi yhdenvertaisuuden edistäminen ja eriarvoisuuden torjunta kulkevat läpi hallitusohjelman. Kantavia teemoja lähestytään totuttuun poliittiseen kulttuuriin nähden poikkeuksellisen tuoreella tavalla. Esimerkiksi luova toiminta liitetään demokratiaan. Hallitusohjelmassa sanotaan, että taide ja kulttuuri tukevat demokratiaa eritoten silloin, kun kyse on hankalasti sanoitettavien asioiden käsittelystä.

Taiteen ja kulttuurin painottaminen on hyvä esimerkki myös siitä, miten luodaan uudenlaista vuorovaikutusta. Samalla, kun hallitusohjelmassa nostetaan esiin totuttua kevyemmät sekä osallistuvan budjetoinnin kaltaiset uudehkot muodot osallistua, ohjelmassa myös korostetaan pitkäjänteisyyttä. Pyrkimyksistä muuttaa politiikkaa pitkäjänteisemmäksi kertoo sosiaaliturvan uudistaminen parlamentaarisella yhteistyöllä.

Pyrkimyksistä siirtyä aktivoivasta sosiaalipolitiikasta aktiiviseen ja myös työvoiman kysyntää huomioivaan työvoimapolitiikkaan kertoo esimerkiksi se, että työllistymisessä painopistettä siirretään sanktioista henkilökohtaiseen työllistymisen tukeen. Palkkatukea halutaan lisätä. Myös uusia avauksia kuuluu: julkisiin hankintoihin halutaan liittää työllistämisen ehto ja vapaa sivistystyö voitaisiin valjastaa työllistymisen veturiksi.

Hallitusohjelmassa panostetaan toki myös kasvatukseen ja kouluun. Hallitusohjelmassa on mainittu paljon seikkoja, jotka auttavat suuntaamaan koulujärjestelmään osallisuutta tukevaksi.

Perinteistä hyvinvointivaltiota vaalien

Ihmiselämän koko kaari otetaan huomioon Rinteen hallitusohjelmassa. Jokaiseen ikävaiheeseen on rakennettu palvelupolkuja ja toimeentuloa tukevia ratkaisuja: moninaiset perheet tunnustetaan, varhaiskasvatusta ja päivähoitoa kohennetaan, nuorten koulunkäyntiin ja koulutukseen panostetaan, työikäisille perustetaan työkyky- ja työhyvinvointiohjelmat ja ikääntyneistä huolehditaan. Kehdosta hautaan -ajattelu edustaa ideaalia pohjoismaisesta hyvinvointivaltiosta.

Suppeaa vai laajaa osallisuutta

Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke – Sokrassa osallisuus jäsennetään kolmeen osa-alueeseen. Ne ovat osallisuus omassa elämässä, osallisuus vaikuttamisen prosesseissa ja osallisuus yhteisessä hyvässä.

Osallisuutta omassa elämässä – eli yksilötasolla – pyritään parantamaan paljon ja se kuuluu Rinteen ohjelmassa palvelupainotteisuutena. Luultavasti tämä on perintöä perinteisen hyvinvointivaltion ideaalista. Palvelut ovat kestävästä yhteiskunnan tärkeä osa, mutta ne eivät ole ratkaisu kaikkeen. Vaikka hallitusohjelmassa esimerkiksi mainitaan työmarkkinoiden ja työn murros, tekstin läpi kuuluu usko perinteiseen ansiotyöhön.

Vähemmälle jäävät sellaiset toimet, joiden avulla myös työelämän ulkopuolelle jäänyt ihminen voisi kokea arvokkuutta ja kuinka hän voisi niin halutessaan panostaa yhteiseen hyvään. Tällaisille ihmisille tarjotaan palveluja, lähinnä sosiaalista kuntoutusta osana tai kuntoututtavan työtoiminnan lisäksi, vaikka he voisivat tarvita muutakin.

Osallisuutta vaikuttamisen prosesseissa pyritään myös edistämään moninaisin keinoin muun muassa kansalaisten laajemmalla osallistumisella julkiseen hallintoon ja liittämällä taide ja kulttuuri demokratian menetelmävalikoimaan. Demokratian edistäminen on tärkeää, jotta jokaisen ihmisen ääni kuuluisi politiikkaa ohjaavista periaatteista ja resursseista käytäviin neuvotteluihin. Uudenlaisen demokratian kehittämisestä on vielä pitkä matka hyvien väestösuhteiden luomiseen ja eriarvoisuuden kitkemiseen. Vaikutusten ketju voi kulkea myös toisin päin: hyvät väestösuhteet voivat yhtä hyvin olla oikeudenmukaisen yhteiskuntapolitiikan edellytys.

Hallitusohjelman kieli kertoo, ettei vielä ole löytynyt keinoja, miten edistetään **osallisuutta yhteisessä hyvässä** niiden ihmisten osalta, jotka yleensä ymmärretään politiikkatoimien kohteiksi. Palveluihin tottuneen hallinnon voi toki olla vaikea ajatella keinoja, jotka menevät palvelujärjestelmän toimintalogiikan ulkopuolelle. Silti laajemmat keinot hyviä väestösuhteita edistävään politiikkaan ovat mahdollisia.

Politiikassa tarvitaan edelleen uusia näkökulmia osallisuuteen

Ihmisten arkisia elinympäristöjä erilaisine vuorovaikutusverkostoineen ei osata vielä nähdä riittävästi hyvien väestösuhteiden edellytyksenä. Rinteen ohjelmassa luova toiminta mainitaan demokratian tukipilarina mutta sitä ei liitetä hyviin väestösuhteisiin, vaikka niin voisikin tehdä. Vapaan sivistystyön uskotaan auttavan tavoitteellisessa koulutautumisessa, mutta sitä ei nähdä paikallisen yhteisyyden lähteenä.

Ilmaston lämpenemisen torjunta ja ympäristönsuojelu ovat potentiaalisia mutta hyödyntämättömiä yhteistoiminnan alueita. Ilmaston ja ympäristön lisäksi tällaisesta yhteistoiminnasta hyötyisivät kaikki: toiminnassa ilmaston ja ympäristön puolesta voisi kehkeytyä kaikille yhdenvertaisesti, statuksesta riippumattomasti, jaettavaa sosiaalista arvoa.

Sokra haastaa miettimään seuraavia seikkoja:

- Koska ohjelmassa painotetaan palveluita, tulisi miettiä millaiset palvelut edistävät osallisuutta paitsi yksilötasolla myös palvelukulttuurissa ja johtamisessa. Tarvitaan osallisuutta mahdollistavan palvelujärjestelmän malli kuntiin ja maakuntiin.

- Kuinka ohjataan rakentamaan yhteistä hyvää paikallisesti. Tämä mahdollistuu esimerkiksi tarjoamalla avoimia tiloja, yhteisiä kohtaamisen areenoita ja tekemällä monimuotoinen vapaaehtoistoiminta ympäristön ja ilmaston hyväksi houkuttelevaksi.

Sokra-koordinaatio tuottaa käytännönläheisiä ratkaisuja täytäntöönpanon tueksi

Rinteen hallitusohjelmassa on huomioitu osallisuus tavoitteiden osalta hyvin, mutta täytäntöönpanon konkreettisten keinojen kuvauksissa ja aikatauluissa on selvästi vielä kehitettävää. Sokra on tuottanut työkaluja, joista on apua ohjelman toimeenpanon jäsentämisessä:

- Osallisuusindikaattorin, jolla saadaan tietoa väestöryhmittäisestä osallisuuden kokemuksesta. Osallisuudella on yhteys hyvinvointiin, terveyteen ja työkykyyn. Indikaattori on otettu käyttöön myös useissa väestötutkimuksissa, mm. kouluterveyskyselyssä ja Finsotessa.
- Sokran verkkosivuilta löytyy tietoa väestöryhmien keskuudessa esiintyvien syrjäytymisen riskitekijöistä ja keinoja niihin vaikuttamiseksi. Myös tutkimusjulkaisut käsittelevät tätä teemaa.
- Sokran suositus osallisuutta lisäävän aktivoinnin toteuttamiseen,
- Kansalaisvaikuttamisen kokonaisuus
- Lisäansioiden mahdollistaminen työelämän ulkopuolella oleville

Lisäksi Rinteen ohjelmaa hyödyttävät myös Sokrassa työn alla olevat kokonaisuudet osallisuuden edistämiseksi:

- Osallisuutta mahdollistava palvelujärjestelmä
- Sensitiivinen kohtaaminen
- Avoimet tilat
- Vapaaehtoistyön hyödyntäminen

Tämä katsaus Antti Rinteen hallitusohjelman osallisuutta lisääviin toimiin on tehty Sokra-koordinaation päätoteuttaja THL:ssä vuonna 2019.

Lue lisää

[Kyselytutkimus osallisuudesta](#)

Tietoa osallisuusindikaattorin kehittämistyöstä sekä työelämän ulkopuolella olevien osallisuudesta ja hyvinvoinnista

[Osallisuuden edistämisen mallit](#)

[Näin aktivointi lisäisi työttömien osallisuutta – 5 ehdotusta](#)

[Kaikki mukaan: kansalaisvaikuttamisen vahvistaminen](#)

[Lisää ansaitsemisen mahdollisuuksia työttömille ja muille työelämän ulkopuolella oleville](#)

Lisätietoja

Anna-Maria Isola

tutkimuspäällikkö

puh. 029 524 7334

sähköposti: etunimi.sukunimi@thl.fi

Marko Nousiainen

arviointitutkija

puh. 029 524 7225

sähköposti: etunimi.sukunimi@thl.fi

Anna Keto-Tokoi

projektipäällikkö

puh. 029 524 7074

sähköposti: etunimi.sukunimi@thl.fi

Päivitetty: 2.2.2024

[Tulosta](#)